

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

בעזרת ה' נעשה ונצליח

יום ו' ערש"ק ו' טבת תשפ"ג

פרשת ויגש
גליון תקע"א
שנה י"ב

מפי ספרים וסופרים

לבקש לחזור לאבינו שבשמים

מהלכים ממקום למקום ובכל מקום שנכנסו היו מכריזים שכל מי שיש לו דין ודברים עם חברו או עבד עם אדונו או שיש לו בקשה מהמלך יגש אליהם ויפתרו לו את כל בעיותיו, וכך הלכו ממקום למקום עד שהגיעו לאותו כפר שבן המלך נמצא שם, כששמע בן המלך את הכרוז הלך גם הוא לפני המלך ופמלייתו, וכשבא לפני המלך הסתכל בו המלך והכירו ושאל ממנו המלך מה בקשתו, סיפר לו שהוא עובד אצל כפרי אחד ובזמן שאביו הזקן היה חי היה נותן לו לחם חוקן, ועתה אפילו לחם צר ומים לחץ אינו מקבל, ועל כן אדוני המלך אבקש ממך לדבר אתו שיתן לי לחם לאכול ולא יצער אותי, כששמע המלך את דברי בנו לא יכול היה להתאפק, בכה בדמעות שליש ואמר לבנו, בני, האם שכחת בן מי אתה? והרי במקום שתבקש לחם לאכול תבקש לחזור לבית אביך, וממילא יהיו לך את כל הטובות שבעולם. הנמשל אנשים בוכים על לחם ועל פרנסה וגו' ואומר להם השם יתברך במקום לכבות על המחיה ועל הכלכלה, תבכו ותבקשו לחזור לאביכם שבשמים ותבכו על גלות השכינה, ואז אבנה לכם את בית המקדש וממילא יהיו לכם כל הטובות שבעולם.

משל למלך אחד שהיה לו בן יחיד והבן סר מהדרך הטובה, וכמה שהיה אביו המלך מוכיחו לא הועילו דבריו, פעם אחת כעס עליו המלך כעס גדול והוציאו מביתו וגרשו למרחקים וזרקו במדבר שמים, והנה הבן ראה את עצמו שנמצא במדבר שומם ואין לו לא לחם ולא מים לא בגד ולא בית. הרגיש הוא בצערו הגדול והיה הולך באותו מדבר ובוכה ואינו יודע להיכן הוא הולך, והרעבון והצימאון הציקו לו מאד, לאחר שלשה ימים הגיע הבן לכפר אחד וזפק על דלת אחד הבתים, יצא משם זקן אחד ושאל אותו לחפצו אמר לו שהוא רעב ושירחם עליו ויתן לו מה לאכול, שאל אותו הזקן מה תתן לי בתמורה לאכילה ושתייה? השיב לו הבן אין לי מאומה אלא אם תתן לי לחם לאכול אעבוד אצלך בחנם, תיכף קיבלו הזקן והנער החל לעבוד אצלו, לאחר זמן קצר שכח הנער שהוא בן מלך ולאחר כמה שנים מת אותו כפרי זקן, והיה לו בן אחד שהיה בליעל ואכזר גדול, והוא היה לוחץ את בן המלך בעבודה קשה וביסורים נוראים, עד שבן המלך קץ בחייו וביקש את נפשו למות, באותו זמן בא למלך געגועים על בנו, קרא המלך ליועציו ומשרתיו לקום ולחפש את בנו האובד, תיכף קם המלך עם פמלייתו והיו

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

אע"פ שיוסף משל במצרים הוא נשאר שלם בענוה ושפלות

והכנעה

ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים. אולי י"ל ע"פ דברי רז"ל (מגילה כ"ט) האי מאן דמתייהר הוי בעל מום, ובחובת הלבבות הביא (שער עבודת האלוקים פ"ד) מאמר החכם אלמלא שחטאתי הייתי מתיירא מדבר שהוא קשה מן החטא והוא הגיאנות, וא"כ הנכנע והשפל והענוה הוא שלם בלי מום, וזהו שהתפלל דוד הע"ה (תהילים י"ט) גם מזדים חשוך עבדך אל ימשלו בי, אז איתם שהיה תמים ושלם, ונקיתי מפשע רב ר"ל מהפשע שהוא רב וקשה יותר מן החטא שהוא הגיאנות, וכמאמר החכם, כי היה לדוד הע"ה מדת הכנעה מדת מלכות דלית לי מגרמי כלום, שאפילו על הזדונות ביקש כך מהקב"ה שיחשוך אותו מחטואו בו אבל כשהוא לעצמו מה הוא, ובזה היה תמים בלי מום, וניקה מפשע רב הגיאנות, ואולי זה שהגידו שבטי ישראל ליעקב אע"ה, עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, משל אותיות שלם, שבכל גדולתו ענותנותו, שהוא שלם בלי מום שעומד בענות צדקו והכנעתו תמיד (א"ה) ובזה י"ל את התיבות 'עוד יוסף חי' בדרך שכתוב 'וחי בהם' שזה התורה, ובא להגיד שאע"פ שיוסף הוא מלך במצרים, הוא 'חי' כלומר שהוא חי בתורה, וכדרך שאמר רבינו על התיבה 'וכי הוא מושל במצרים' ש'משל' אותיות 'שלם', כלומר שיוסף נשאר שלם בענוה בשפלות והכנעה). (תפארת שמואל)

איך אעלה אל אבי - הרי קודם אני צריך לתקן פגם חטאות

נעורים

כי איך אעלה אל אבי והנער איננו איתי (מ"ד, ל"ד). אפשר לבאר ע"פ דרכי העבודה, דהנה העיקר צריך האדם לתקן מעשה נערו וחסטאות נעורים, וזה פירוש הכתוב 'איך אעלה אל אבי', היינו אל אבי שבשמים, ומה אענה ליום פקודה, אם לא אתקן פגם חטאות נעורים. (עקידת יצחק)

כשמגיע לצדיקים שעת השמחה הם מייחדים את השם ב"ה

באותו רגע

ויאסר יוסף מרכבתו ויעל לקראת ישראל אביו גשנה ויפול על צוואריו ויבך

עוד ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי. נראה לקשר הכתובים עפ"מ שמבואר בספה"ק (ישמח ישראל, פ' חיי שרה, אות א') דרך הצדיקים האמיתיים כשבא להם איזה שמחה ומה גם שמחה נפלאה המה מיוחדים השם ב"ה בכח השמחה הזאת, לזאת כאשר גדלה שמחת יעקב אע"ה בראותו את יוסף לכן קרא שמע כמו שפרש"י ז"ל על ויבך על צוואריו עוד שיעקב לא נפל על צוואר יוסף ולא נשקו שהיה קורא את שמע, ואמר הכתוב שאחר זה ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי כלומר שיעקב אע"ה היה כמתרץ עצמו לפני בנו מדוע לא נשקו ולא נפל על צוואריו, ואמר לו האמת הוא שאם זכיתי היה לי למות הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חי כדי ליחד בכח השמחה הנאת יחוד השי"ת בפועל ממש אבל כאשר לא זכיתי לזה, לזאת קרא ק"ש כדי ליחד השם ב"ה כח השמחה הזאת עכ"פ בכח. (אמונת משה)

ויגש אליו יהודה - לתפילה

ויגש אליו יהודה. רבנן דרשו הגשה לתפילה, היינו כי יהודה הוא לשון הודאה, כמו שאמר הכתוב (בראשית כ"ט, ל"ה) הפעם אודה את ה' ע"כ קראה שמו יהודה, וידעו אשר שורש כל הודאה הוא הכנעה והביטול לזה שמודים לו, כמבואר בספה"ק ישמח ישראל (חנוכה אות ל"ד) עה"כ (תהילים קי"ה, י"ט) אבוא במ אודה ק"ה, תיבת אודה רומז להכנעה כמאמרם ז"ל (ברכות לד:) כל הכורע כורע במודים, ומפאת זה הנה היה לו ליהודה בחי' הכנעה ביתר שאת, כעניין דאיתא בגמ' (ברכות נ:) שמא גרים, וממילא היה בידו כח ההגשה לתפילה, להתפלל ולהדבק אליו יתברך בראוי. (אמרי מנחם)

שמחה הפנימית שבצדיקים

ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי (מ"ה, כ"ח). ודקדק כ"ק מרן אאמו"ר זצלה"ה הכ"מ ז"ע (אמרי מנחם פרשה זו אות ח') על כפל הלשון 'רב עוד' יוסף בני חי, שהיה די לומר 'רב יוסף בני חי', ומהו עוד. וי"ל שהתיבה 'רב' בא לרמז על שמחה גדולה וחדווה היא לי כפרש"י ז"ל כי 'עוד יוסף בני חי', שהנקודה הפנימית, ה'עוד מעט' של יוסף בני 'חי' וקיים, ושכח זה נתלהט כולו לה, והתגבר על יצרו ועמד בנסיונותיו והוא בבחי' צדיק ובבחי' כדאיתא (עיין שפתי צדיקים פרשה זו). (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

"לעולם ירגיז אדם יצה"ט על יצה"ר"

ואת יהודה שלח וגו' להורות לפנינו גושנה (מ"ו, כ"ח). ובב"ר (צ"ה, ב') חד אמר להתקין לו בית דירה וחי'א להתקין לו בית ועד שיהי' מורה בו דברי תורה. ויבך על צואריו עוד (מ"ו, כ"ט). לשון הרבות בכי', עיין ברש"י ז"ל, ויעקב לא נפל על צוארוו שהי' קורא את שמע.

הענין הוא עפ"מ דאיתא בגמ' (ברכות ה'). לעולם ירגיז אדם יצה"ט על יצה"ר וכו' נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה וכו' נצחו מוטב וא"ל יקרא קריאת שמע וכו' נצחו מוטב וא"ל יזכור לו יום המיתה. היינו עפ"י דברי קודשת מרן אאמו"ר זצללה"ה ז"ע שעיקר העצה היא התורה, וכמאמרם ז"ל (קידושין ל'): בראתי יצה"ר בראתי [לו תורה] תבלין, היינו עסק התורה, וכמבואר בזוה"ק מקץ (ר"ב). עיי"ש, רק כשאדם הוא מגושם לא יוכל לעסוק בתורה ולטהר את עצמו על ידי, אז היא העצה ק"ש, היינו מס"כ בכח שהוא כמו בפועל, וע"ד דאיתא בספרי (ואתחנן ו', ה', ע"ש) על פסוק כי עליך

הורגנו כל היום (תהלים מ"ד, כ"ג), ועי"ז נתכפרו כל העונות, ועי"ז יוכל לבא לעסוק בתורה, ואם אי אפשר לו אף לומר שמע ישראל, שהוא כ"ב מגושם ומשוקץ ומתועב עד שלא יוכל לייחד לבו לומר שמע ישראל במסירת נפש, אזי יזכור לו יום המיתה, ועי"ז יתיש חומרו הגם מאימת מות ר"ל, ועי"ז יזכה לקרות ק"ש במס"ג, ועי"ז יהי' ביכולתו לעסוק בתורה. וממילא מתורץ הקושיא שמקשים המפרשים שיזכור מיד יום המיתה, ובדברינו יתורץ זה, והבן. (ישמח ישראל)

יהודה התפלל על הגלות

ידבר נא עבדך דבר (מ"ד, י"ח) / כמבואר בסה"ק דזה קאי על אדם המתפלל לפני קונו, ויהודה התפלל על הגלות שע"ז מרומז כל ענין גלות מצרים, ואיתא בגלות נאמר (שמות ד', י"ג) שלח נא ביד תשלה, כי "נא מאד" נפרד מ"יד דאד", ועי"ז ביקש משה שלח "נא ב"יד שיתחברו שניהם, וזהו ידבר נא". (ישמח ישראל)

ווארט

אכילת הצדיקים

בהפטרה ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ (ל"ז, כ"ב). דאיתא במדרש (ב"ר ג') ויקרא אלקים לאור יום (בראשית א, ה') זה מעשה יעקב ולחשך קרא לילה זה מעשה עשו עי"ש. רמז הענין, דהנה יש דרכים רבים לעבודת השי"ת. האחד, יש דרך ישר לפני איש כפשוטו לעסוק בתורה ועבודה כל היום ושאר מצוות ולסגף עצמו להיות פרוש מכל הנאות והמדות. ויש עוד איזה דרך אל הבאים להתקדש, דהיינו אפילו באכילה ושתיה להתקדש במ"ש בשו"ע או"ח סימן רל"א עי"ש ובכוונת האר"י ושאר ספרי יראים. ובוודאי מי שיוכל להתקדש אפילו בדברים גשמיים ובתאוות ולהיות שלחנו כמו מזבח קדושתו יותר גדולה ונפלאה.

כי בוודאי כל זמן עסק האדם בתורה או בתפלה אין כח היצר גדול כל כך לפתות אותו ולהסירו מדרך טובה לדרך רעה כי שומר מצוה לא ידע דבר רע. אבל כשאדם נופל ממדרגתו ותאב לאכול והוא משבר תאוותו שלא לאכול ולשתות כבהמה רק אוכל לשבוע נפשו כדי שיוכל לעבוד השי"ת בכחו ושיהיה לו לב רחב ופקח בתורתו וכיוצא בהן כוונות אחרות גבוהות מאוד, אז תגדל כח עבודתו ופועל נחת רוח להשי"ת אלף פעמים ככה. (עבודת ישראל)

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה צ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

שנגור עליהם, וקיבל הכל באהבה, אבל כששמע שיוסף אומר "האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם" אם כן אין כאן התחלת השעבוד אלא מזימה נגד בנימין ועל זה התנגד יהודה.

(בית אברהם, סוכטשוו)

כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי (מ"ד, ל"ד). דבר זה צריך כל יהודי לומר לעצמו: איך אעלה אח"כ אל אבי שבשמים, וימי הנעורים אינם אתי? יש אפוא להשיג היטב על ימי הנעורים, לכל יוכלו בהבלים ובבטלה... (דבר זה צריך גם כל אב בישראל לומר לעצמו: איך אעלה אל אבי שבשמים, והנערים הרבים אינם אתי, מאחר שלא חנכתני אותם על ברכי התורה והיהדות...) (בשם ספרים)

ויאמר אלהם אל תרגזו בדרך (מ"ה, כ"ד). כשהיה ה"חזון איש" זצ"ל רואה תלמידי ישיבה מתווכחים ביניהם, היה אומר: המחלוקת הזו צריכה להיות בדברי תורה, וככל שתרבו להתווכח תצליחו יותר. והיה מזכיר הפסוק (בראשית מ"ה, כ"ד) "אל תרגזו בדרך", ומפרש רש"י "אל תתעסקו בדבר הלכה". ומנין יודע רש"י לפרש כן? מפני שיוסף אמר להם "אל תרגזו בדרך" - משמע, אבל כשתבואו הביתה צריכים להתווכח עד שתבקע תקרת הבית! ואם כן מוכח שהכוונה היתה על מחלוקת בדבר הלכה. (מעשה איש)

ויפג לבו כי לא האמין להם (מ"ה, כ"ו). קשה דהיתכן שחשד יעקב בבניו שהם משקר? אלא יעקב אבינו האמין להם שהוא חי, אבל לא האמין שהוא מושל בכל מצרים ונשאר בצדקתו, כי יהודי המושל בארץ נכריה, אפילו הוא בנו של יעקב קשה שלא יכפור ביהדות. (עבודת ישראל, קאזניץ)

ויאמר אל פרעה לגור בארץ באנו וגו' ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גושן (מ"ז, ד). יש לעיין בכתוב שבתחילה אמר "לגור, ואח"כ אמר הכתוב "ישבו". אלא הפירוש הוא כי הנה אמרו חז"ל מימיהם של אבותינו לא פסקה ישיבה מהם וכו', שראוי להבין למה כינו חז"ל למקום תורה בשם "ישיבה", הלא ישנם גם "יושבי" קרנות... וביאור הדבר נראה דלשון ישיבה משמעותה נצחי וקיים לעד, וע"כ לא מקרי ישיבה רק מקום שיש בו הרבצת התורה שהוא נצחית כמ"ש דוד אגורה באהלך עולמים. וזהו פ"י הפסוק שאמר יעקב לפרעה לגור בארץ באנו, כי לגבי מצרים הננו בבחינת גרים, ועתה "ישבו" עבדיך בארץ גושן, ששם ה' בבחינת ישיבה שנקבע שם מקום תורה שהיא נצחית וע"כ נקרא בית שמגדלין בו תורה בשם ישיבה. (כ"ק האדמו"ר מסאטמאר ז"ע)

וימאן להתנחם ויאמר כי וכו'. רצה לומר שהיה מתרץ עניינו לבניו שלא ילמדו ממנו הענין ולא יקבלו ח"ו גזירת המקום באהבה, באמת אסור להתקשות וכו', על כן סיפר עניינו לבניו שטעמו הוא שאין עיקר האבל שלו על הענין אשר נעשה, רק 'כי ארד וכו'', 'כי סימן זה היה מסור בידו כו'', ממילא שפט שמעשיו אינם רצויים לפני הבורא יתברך, ועל ענין כזה דרשו רז"ל (מדרש זוטא קהלת פ"ז טו) 'יש צדיק אובד בצדקו' (קהלת ז טו) רצה לומר אפילו בשעת צרתו ואיבודו, הוא בצדקו ומלמד לדעת לבניו, כענין שדרשו שם על צדיק אחד שחתכו את רגלו, ולמד אז לבנו דעת עד כמה הוא מחייב לטפל באבר הנחתך, ומהיכן יפרוש מלטמאות, עיי"ש בדבריהם.

(אגרא דכלה וישב)

ויקם יעקב מבאר שבע. 'ויקם' בזריזות, כיון שראה שזה רצון קונו קיבל עליו את עול הגלות ונכנס בעגלות אשר פרעה לכוונה הנ"ל, ובזה תבין שבהתחלת הנסיעה לא נאמר 'ויקם', רק 'ויסע', וגם לא אמר בעגלות אשר שלח פרעה, ובזה תבין אחר כך בפסוק שאמר 'ויקחו וכו' ויבאו מצרימה', והנה עדיין לא באו, כי אחר כך בפרשה התחיל לספר מענין בואו לגשן ויוסף נסע לקראתו, אך כאשר נכנסו בעגלות פרעה מיקרי ביאה למצרים, כאשר קבלו כולם באהבה בגזירת הבורא עליהם (עי' אור החיים הק' ריש פרשת שמות).

(אגרא דכלה וישב)

ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נשאים מטוב מצרים וכו' (מ"ה, כ"ג). מפרש"י ז"ל: כזאת כחשבון הזה. לכאורה צריך ביאור מה חידש רש"י ז"ל בזה, הלא הפסוק מפרש באר היטב מה ששלח לו, ומאי כחשבון הזה. ויש לתרץ עפ"י הידוע (שער הכוונות תפ' השחר דרוש א') שהשם הממונה על הפרנסה הוא חת"ך היוצא מס"ת של פותח את ידך, והוא בגימטריא "כזאת", ויוסף שלח ליעקב, שהנה עתה עת רעבון שיעקב יכוון בשם חת"ך, אולי יסתלק הרעב וירוח לו. וזה שכתב רש"י ז"ל במתק לשונו "מאי כזאת", שקשה לרש"י מאחר שכתוב מפורש באר היטב מה ששלח לו, למה לו למכתב "ולאביו שלח כזאת"? ועל זה מרמז רש"י "כחשבון הזה - של כזאת" שהוא בגימטריא "חת"ך", שיכוון בשם הזה כנ"ל...

(עיריין קדישין להרה"ק רבי ישראל מרוזין ז"ע)

ויגש אליו יהודה ויאמר וגו' (מ"ד, י"ח). קשה מדוע התנגד יהודה כשרצו לעכב את בנימין, הרי הוא עצמו פסק "הננו עבדים לאדוני" ומדוע עכשיו החליט להתנגד? אלא תחילה חשב יהודה שהנה מתחיל שעבוד מצרים

רק אדמת הכהנים לא קנה וגו' (מ"ז, כ"ב). י"ל דהפסוק מדבר בליצנותא דעבודה זרה. שהרי להבדיל בכהני השי"ת כתיב: לא יהי לכהנים הלויים חלק ונחלה וגו' ד' הוא נחלתם. פירוש הואיל והם המורים לעם עבדות ד' צריכים להיות במדרגה גבוהה ולבטוח שהקב"ה יזמין להם פרנסתם אע"פ

שהם אינם בעלי נחלה.

אבל לא כן להבדיל כהני ע"ז הם בעלי אדמה ובעלי נחלה יותר משאר העם כי הם בקיאים בענינה של עצביהם ויודעים שאין לבטוח עליהם כלום ולכן מסבבים שיהי' להם נחלת שדה וחרם שיובטח להם פרנסתם. (אמונת עיתך)

מעשי צדיקים

היהודי שניצל מהשמד

האברך מביתו למשך מספר שבועות. בחזרו היה מאד מפוזר ומבולבל, כעבור מספר ימים נסע שוב, איש מבני הבית לא ידע לאן נסע בתחילה, מה פשר חזרתו המופרזת והנסיעה הבהולה מיד לאחר מכן. תקופה ארוכה עברה, ואין כל ידיעה מהמתרחש אתו, והיכן הוא נמצא. בערב שבת חנוכה הגיע ממנו מכתב בו הוא מודיע, כי הוא נמצא אצל ראש הכמרים בוויטעבסק, וכי יש לו שם דירה פרטית מרווחת, כבוד גדול חולקים לו אנשי הכמורה, והבישוף אף הבטיח לו עתיד מזהיר. אשתו וחמתו לא הבינו את פשר המכתב וכוונתו, אולם הבן שהגיע הביתה לחנוכה מהישיבה, בקראו את המכתב שהגיע מהגיס צעק מרה: "וועלויל, כך היה שמו, נמצא אצל ראש הכמרים ועומד להשתמד". יללה גדולה פרצה בבית, בקוצר רוח חיכו כבר לצאת השבת, שבת שחורה היתה זו לכל המשפחה.

מיד לאחר ההבדלה על אף הקור החזק וסופת השלגים המשתוללת בחוץ, שמו פעמיהם אל בעל התניא בליאזני, הם התפרצו לביתו של הצדיק ביללת זעקה: רבי, "וועלויל נמצא אצל ראש הכמרים בוויטעבסק ורוצה להשתמד" הצילו רבי. בעל התניא ישב אותה שעה במסיבת מלוה מלכה, קהל גדול הסב מסביב לשולחן, כולם הופתעו ונזדעזעו מדברי האלמנה ובניה שנאמרו בלב שבור, ותוך כפי גדול והולך הם חכו למוצא פי הרבי. הצדיק התעמק במחשבותיו, זרועותיו על השולחן וכפות הידיים על פניו, פניו להטו להט אש קודש. כעבור זמן מה פקח את עיניו ואמר: אין ביכולתי לעזור במאורע זה במאומה, יכול אני רק לספר לכם על מקרה דומה שקרה לפני שנים.

היה זה בחורף שנת תקנ"ט, החל הרבי את סיפורו, הייתי אז במעזריטש אצל מורי ורבי המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א. לא הרחק ממעזריטש היתה עיירה של גויים, ומשפחה של יהודים התיישבה במקום. ליהודי זה שהתיישב בעיירה זו היו מספר ילדים, אחד מהם למדן וירא אלקים, ולפתע נכנסה בו רוח שטות להשתמד רחמנא לצלן, לא שהוא כפר ח"ו חס וחלילה בבורא, אלא מחמת גאות נכנסה בו רוח שטות זו, הוא הלך אל הכומר וביקש להשתמד. לא הועילו כל תחנוני האב וזעקותיו, בכי האם ויללותיה, הבהור עמד בשלו. בא האב מוכה יאוש לפני מורנו המגיד ממעזריטש בבכי מר וסיפר על האסון שפקד אותו, הוא הפיל בקשתו לפני רבינו כי יציל את בנו מרדת שחת. רבינו נכנס לדביקות עילאית, ולאחר מכן אמר דבר תורה על הפסוק "נפש כי תחטא ומעלה מעל בה". כאן הפסיק בעל התניא את סיפורו להגע קט, וחזר אות באות את דבר התורה שאמר אז המגיד ממעזריטש. לכשגמר רבינו את דבר התורה המשיך את סיפורו, המגיד ציוה למנין תלמידים כי יהיו ערים כל הלילה, ויאמרו מזמורי תהלים בכוונה גדולה עד אור היום. אני הייתי בין עשרת התלמידים שאמרו כל הלילה תהלים בכוונה גדולה. למחרת בא הבהור ההוא לרבינו בבית המדרש, אף אחד מאתנו תלמידי המגיד לא שאל אותו מאומה, מיהו, ומאין הוא בא, ומה מעשיו? הוא התעכב מספר ימים במעזריטש, נכנס אל הרבי ושוחח עמו ביחידות, חזר הביתה ונשאר יהודי נאמן. בזאת סיים בעל התניא את סיפורו, הוא בירך את ברכת המזון ונכנס לחדרו הפרטי.

מיד עם צאת הרבי לחדרו, בחרו במנין אברכים מהמצויינים שבתלמידי, שיהיו ערים כל הלילה ויאמרו תהלים עבור וועלויל. לפנות בוקר חזרה האלמנה ומשפ' חזרה אל כפרם. כעבור זמן מה אחרי צאתם הופיע אברך בבית מדרשו של הרבי וחבילה על גבו, בשמעו כיצד אומרים כולם מזמורי תהלים בלב נשבר, לקח האברך אף הוא ספר תהלים, דמעות רבות נשרו מעיניו והוא הצטרף אל אומרי התהלים. כל יושבי בית המדרש הבינו מיד מיהו האברך, אך אף אחד לא העיז לגשת לשאלו, מיהו ומאין הוא? כל שבוע הימים של חג חנוכה ישב האברך בליאזני והאזין לדברי התורה שנאמרו מפי הרבי. לאחר חנוכה נכנס האברך ליחידות אצל הרבי ומיד לאחר מכן שם פעמיו חזרה אל ביתו. כעבור מספר שבועות, עקב האברך יחד עם כל משפחתו מהעיירה ההיא אל ישוב אחר, הוא היה בא לעתים תכופות לליאזני אל הרבי ונהיה לאחד ממובחרי האברכים החסידיים.

בעיירה קטנה לא הרחק מליאזני, מקום מגורו של הרה"ק בעל התניא זיע"א על הדרך המובילה לעיר המחוז וויטעבסק, גרה אלמנה אחת עם שלושת יוצאי חלציה שתי בנות ובן אחד, הבן למד בישיבה באחת הערים הרחק מן הבית, והבנות עזרו לאם בפרנסת הבית. לאם היתה אכסניה, מקום אליו היו התושבים הנכריים באים לשתות יי"ש ולהיטיב לבם במאכלים יהודיים, וזה הי' מקור הפרנסה לאם ולבני ביתה. כשבגרה הבת הבכירה, השיאה אמה לאברך למדן וירא שמים שישב על שולחנה, האברך ישב בבית האלמנה והגה בתורה. בין באי האכסניה, היה גם כומר העיירה, מפעם לפעם היה הכומר חוטף שיחה עם האברך, ומנהל אתו ויכוחים אודות עניני דת שונים. הכומר ניסה להוכיח כי האמונה שלו היא האמיתית, אולם האברך היה מפריך את הוכחותיו. הכומר הוכרח להודות, כי האברך מנצחו כל פעם, והיה משבח את האברך על למדנותו וידענותו. האברך נהנה מאד מהכבוד הזה שהיה הכומר מכבדו, ועל אף היותו תלמיד חכם וירא שמים, היה מטבעו בעל גאווה, לפיכך נמשך תמיד לויכוחים עם הכומר, ולאחר כל ניצחון התגאה יותר ויותר.

יום אחד עברו דרך האכסניה מספר תלמידי חכמים, שנשארו מספר ימים באכסניה, ובראותם את דרך הויכוחים שמנהל הכומר עם האברך לא מצא הדבר חן בעיניהם, הם התרו בו לבל ימשיך בדרך זו, אשר מלבד ביטול התורה הכרוך בכך, הרי לא יכולה לצמוח מכך כל טובה, אולם האברך לא שעה אליהם והמשיך לנהל ויכוחים עם הכומר. באחד הויכוחים סיפר הכומר לאברך, כי בהיותו בוויטעבסק אצל הבישוף, שיבח לפניו במאד את האברך היהודי המתמצא ויודע עניני דת רבים, ואף יודע פרק בהלכות ויכוח ומלומד גדול, הבישוף ראש הכמרים ביקש לראותו וגם לשוחח עמו, הכומר הציע לפני האברך כי בנסוע הכומר בפעם הבאה אל הבישוף לוויטעבסק, יצטרף האברך אליו. בתחילה לא אבה האברך לשמוע על ההצעה הזו, אולם לאחר הכומר הפציר בו רבות וסיפר לפניו את גודל הכבוד שיוכל לנחול שם, כשינצח את הבישוף, נאות האברך לקבל את הצעת הכומר. בבוא האברך לוויטעבסק התקבל בכבוד גדול לפני הבישוף, אשר ניהל אתו שיחה ארוכה מאד בעניני דת.

האברך ענה לבישוף על כל שאלותיו ויצא כמנצח בכל השאלות והתשובות לאחר השיחה הסכים האברך להפצרות הכומר להשאר אצל הבישוף מספר ימים. ראש הכמרים מסר לאברך חדר מיוחד, ואוכל כשר היה האברך מביא בעצמו מן השוק, הוא עשה לו היכרות עם עוד כמרים רבים שבאו אליו, ומאד שבחו את האברך הזה וחלקו לו כבוד רב.

כעבור מספר ימים חזר האברך אל עיירתו שמה וטוב לב, הוא לא גילה אף לאחד ממסעו אל ראש הכמרים, אולם גאותו העצמית גברה מיום ליום. כעבור כמה שבועות, עברו מספר אורחים דרך העיירה והתעכבו באכסניה, הם היו תלמידי חכמים מופלגים ושוחחו ביניהם בדברי תורה. האברך התערב בשיחה והביע גם הוא את סברותיו, אולם על אף ידיעתו הגדולה בתורה, טרם הגיע ללמדנות מופלגת כזו של תלמידי החכמים המבוגרים הללו. האורחים הפריכו את סברותיו והעירו לו, כי לא נאה לאברך צעיר להתערב בצורה כזו בין מבוגרים, ומוטב לו להאזין לדברי מבוגרים ממנו בחכמה ובשנים ביראת הכבוד ודרך ארץ. הדברים האלה של האורחים פגעו באברך קשות, הוא נעלב מאד מדבריהם הקשים והחל לנטור שנאה לבני תורה. הגויים להבדיל מעריצים יותר את תורתו מאשר בני תורה, חשב בהתמרמרות, הגאווה התפרצה במלא תקפה.

בכפר הסמוך בנו כנסיה חדשה, בסוף הקיץ הגיע לכפר ראש הכמרים כדי לחנך את הכנסיה. לאחר טכס חינוך הכנסיה ערך הבישוף מסע על פני הכפרים והעיירות שבסביבה, במסעו הגיע גם לכפר בו גר האברך, בהזדמנות זו נכנס אל האכסניה עם כל בני פמליתו והתוועד שעה ארוכה עם האברך, גאוותו של האברך גאתה יותר ויותר מן הכבוד הזה שחילק לו הבישוף, אף כל בני הכפרים החלו לחלוק לו כבוד יותר מבתחילה. לאחר חג הסוכות נסע

חזקנו קורא נא

לחזוק ולעידוד לימים אלו

סדר התפילה שסידר לנו יהודה

הקב"ה, שהוא שומע לקול תפילת עמו ישראל ברחמים, ואפילו שהוא חוטא לפניו, הקב"ה שומע לתפילת כל פה ברחמיו הרבים, וזה על ידי דברי הרה"ק בעל הספה"ק "תפארת שלמה" שמורה לנו את הדרך הנכונה איך לגשת קדם רבונו דכולא עלמא, ובאיזה עצה הוא יוכל להתקבל אליו נגד כל הסיכויים. נביא את לשונו הזהב של הרה"ק בעל ה"תפארת שלמה" ז"ע "ויגש אליו יהודה וגו'. כי עבדך ערב את הנער וגו'. בדרך רמז: התורה מלמד את בני ישראל סדר תפלות ישראל. האדם העומד להתפלל צריך לעמוד לפני ה' ברוח נמוכה, ולחשוב בלבו כמו שאמר יהודה בפרשת מקץ (בראשית מז, טז) ז"אמר יהודה מה נאמר לאדוני, מה נדבר ומה נצטדק, האלוקים מצא את עון עבדיך, ואם כן איך יוכל האדם ליגש ולהתפלל לפני הקב"ה? על זה נתנה תורה עצה, שכל אחד מישראל יתפלל בעד חברו, ובזה הדרך יוכל ליגש ולהתפלל. כמו שאנו רואים בטבעי בני אדם, שבאם אדם רוצה שחבירו יתן לו צדקה מתנת חנם, מתבייש מאד לומר לחבירו ליתן לו. אך כאשר אדם רוצה לקבל מחבירו עבור איש אחר ליתן צדקה, אזי אינו מתבייש ואומר לחבירו הן צדקה מחמת שאינו לוקח לעצמו. כן הוא בענין התפלה. ולזה כתוב בתורה: 'ויגש אליו יהודה' (שם מד, יח) 'כי עבדך ערב את הנער מעם אבי לאמר אם לא אביאנו אליך וחסאתי לאבי כל הימים' (שם מד, לב). וזה פירוש בש"ס (שבועות לט, א') ישראל ערבים זה בזה, שכל אחד מישראל הוא ערב לחבירו. 'כי עבדך ערב את הנער מעם אבי' - היינו מהקב"ה - אם לא אביאנו אליך וחסאתי לאבי כל הימים'. שכל אחד מישראל צריך להביא לעולם הבא 'כל הימים'. כמו שאיתא בזוהר הקדוש על פסוק (שם כד, א') ואברהם זקן בא בימים (שם מז, כט) ויקרבו ימי ישראל למות שאם אין האדם מתפלל עבור בני ישראל אפילו יום אחד, אין לו שלימות לעולם הבא. וכמו שאמר שמואל הנביא (שמו"א יב, כג) חלילה לי מחטוא לה' מחדול להתפלל בעדכם וגו' (בראשית מז, לג) ועתה ישב נא עבדך תחת הנער, דהיינו שהאדם צריך לעשות תשובה בשם כל ישראל. 'עבד לאדוני'. 'עכ"ל הק'.

והנה יש לנו את הדרך שהכין לנו יהודה, איך לגשת ולהתפלל לפני רבונו של עולם, ע"י שיהיה לנו ערבות אחד עם השני, שאם השני נמצא בצרה, שצריכים ואף חייבים לדאוג בכל ההשתדלויות שיש בעולם, ואפילו זה נראה שאין מה לבקש או לפני מי לגשת. וע"י שנתפלל ונבקש בעד חברינו, בעזרת השי"ת נוכל לפעול כל טוב מלעילא, וכדברי חז"ל (בבא קמא צב.). כל המבקש רחמים על חבירו, והוא צריך לאותו דבר - הוא נענה תחילה.

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני (מ"ד, י"ח). פתח דבריני יאיר עם דברי בעל הספה"ק "ערבי נחל" ז"ע שמפרש על מעשה יהודה שניגש לדבר גוף הבקשה לבד, כאומרו 'הננו לעבדים לאדוני גם אנחנו וגו', ולא הקדים לבקשו שישמע דברי בקשותיו, כי כן הדרך הוא לגשת לפני המושל לבקש על ענין המבוקש שלו, מכל מקום עכשיו הוצרך להקדים תחנונים על שיתן לו רשות לדבר בקשותיו לפניו, והוא אומר בי אדוני ידבר נא כו' כיון שכבר השיב לו יוסף חלילה לי מעשות זאת, וכבר ארז"ל (עבודה זרה י'): מאן דזכי למלכא כו' כי הדבר אשר יצא מפי המלך אין להשיב ומי יערב לבו לבקש עוד והוא נראה עזות שרצונו לנצח המלך הלא יוסיף כעס למלך ע"י בקשה שלו. לזה אמר הכתוב 'בי אדוני' דהיינו על הבקשה עצמה תרשני לבקש עוד מלפניך, ז"אל יחר אפך בעבדך ע"י הבקשה שאני רוצה לבקש ממך, 'כי כמוך כפרעה' שגם אתה כמוך ואין ראוי לנצח המלך לכן מוכרחני לבקש שתתן לי רשות לבקש עוד. ומרחיב להסביר דבריו, בלשונו הקדוש "ודומה לענין האמור ביארתי מה שאמר הכתוב (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר ה' אלוקים כו'. שיש לדקדק אומרו לאמור. גם אמרו ויאמר ה' אלי אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. יש לדקדק, דהוה ליה למימר אל תוסף להתפלל, ובאמרו דבר משמע דיבור בעלמא לא תפלה. ויש לומר עם מה שתיקנו הקדמונים ענין קדיש וברכו למי שלא היה במנין עשרה ואין יכול לומר דברים שבקדושה יאמר איזה לימוד או איזה סיפור בעלמא ובתוכו ידבר דברים שבקדושה ההמה כגון אמר ר' יהושע בן לוי כל העונה כו' שהוא לימוד בעלמא או כשעלה משה למרום כו' שהוא סיפור דברים בעלמא שבזה אין עובר על הדין שאין דברים שבקדושה בפחות מ' ואף על פי כן הדיבורים יוצאין מפיו ועולים למעלה ומתקנים מה שצריכים, ואם לא יועיל כמו המתפלל ב' מכל מקום מועיל עכ"פ מעט מאחר שסוף סוף יצאו דיבורים ההמה מפיו. והנה משה רבינו ע"ה התפלל תקט"ו תפלות, והבין אז לבסוף מעצמו על פי רוח הקודש וחכמה שבקרבו שאין הקב"ה חפץ שיתפלל עוד וירא מלהתפלל פן יוסיף כעס בתפלתו וכמ"ש מענין יהודה, ואף על פי כן חפץ להתפלל אולי בריבוי הפצרתו יתיר לו ה' ולזאת שם עצות בנפשו ואמר תפלתו כענין קדיש וברכו שתיקנו. דרך משל, שאמר רבש"ע תן לי רשות שאתפלל לפניך לשון זה ה' אלוקים אתה החלות כו' עד סיום התפלה, נמצא שאין מתפלל ולא יכעוס ה' עליו ואעפ"כ יצאו דיבורי התפלה מפיו אולי יועילו, ומכל מקום לא התפלל דהא לא אמרה דרך תפלה רק דרך דיבור בעלמא. ועל זה באה התשובה אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, רצה לומר לא מיבעי שאיני רוצה שתתפלל על הדבר הזה אלא אפילו דרך דיבור בעלמא איני רוצה שתדבר מזה הענין, ומסיים בתיבות אלו: "והבן כי הוא דקדוק נכון".

היוצא מדבריו הק' שיהודה לא היה לו רשות לדבר עוד לפני יוסף, ולבקש מלפניו על בקשותיו המיוחדים, וניסה לרמוז את הדברים דרך דיבורים בעלמא ולשזר עמם דברים שהם בקשותיו, אבל יוסף הצדיק לא רצה לשמוע עוד, ואמר אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה, אפילו דרך דיבורים בעלמא.

אבל מעשה בשר ודם לא דומה למעשי מלכו של עולם - מלך מלכי המלכים

חזוק היום
לקראת שבת מלכתא
וזארטים על הפרשה
הכל בכל מכל כל
בקו "ומתוק לחכי"
04.847.30.50

עלון זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון
a13215113@gmail.com

הודעה משמחת
ב"ה, לכל המעוניין ניתן לתרום בעמדות "קהילות" וב"נדרים פלוס" הפרוסות בבתי כנסיות ברחבי הארץ והעולם ע"ש "עלון אשרי האיש"
או במספר טלפון "קהילות":
073-275-7000, ולהקיש קוד 8915
אין צורך בפולג אלא אינכם לציין אגרות אנונימיות
בכ"ה א"ש

ע"י משפחת פערעלמאן שיחיו
לע"נ אביהם
הרה"ח ר' אברהם אליעזר
ב"ר צבי מאיר ז"ל
נלב"ע ט' טבת תשע"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ
מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב
הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד
ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר'
יוחנן דב הלוי ע"ה
נלב"ע ז' אדר תשע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ הרב מרדכי מנחם
מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל
נלב"ע ה' תמוז תשפ"א
ולע"נ האשה החשובה מרת
רבקה בת הרב משה חיים ע"ה
ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלון להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פינגבוים הי"ו, או להפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן - 540321 ע"ש ישראל בנימין פינגבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.